

Stab och samordning
Niklas Kallin

2009-07-14

MINNESANTECKNINGAR

Elmarknadsrådets möte den 12 maj

Närvarande

Magnus Stephansson, Svenska Kraftnät (*ordf.*)

Niklas Kallin, Svenska Kraftnät (*sekr.*)

Jenny Fridström, Svenska Kraftnät

Tony Rosten, Energimarknadsinspektionen

Urban Hammarstedt, Nord Pool Spot

Magnus Thorstensson, Svensk Energi

Håkan Feuk, E.ON Energy Trading

Lars Johansson, Banverket

Mats Åhlberg, Fortum Distribution

Daniel Nordgren, Vattenfall AB

Wiktoria Åkerman, Plusenergi AB

Hanna Dahlberg, Östkraft Energihandel AB

Jonas Almquist, Bergen Energi

Jan Karlsson, Vattenfall Eldistribution

Ej närvarande

Brynolf Alexandersson, Holmen AB

Magnus Thysell, Lunds Energikoncernen AB

Evalotta Stolt, Vargön Alloys

Minnesanteckningar

1. Dagordningen fastställs

Svenska Kraftnät ombads lägga ett par frågor till agendan:

- Vad är status i anmälan av Svenska Kraftnät till DG Comp?
- Vad händer med Nordel till följd av bildandet av ENTSO-e?

Frågorna adresseras under punkten övriga frågor. Dagordningen godkändes med dessa tillägg.

2. Föregående mötesanteckningar

En mindre korrigerings förändring av föregående mötesanteckningar föreslogs och beslutades. Korrigeringen förtydligar att delar av argumenteringen kring finansiella transmissionsrätter representerade Svenska Kraftnäts åsikt.

Anteckningarna godkändes med ovanstående ändring.

Vidare diskuterades vissa formalia kring när anteckningarna från rådets möten kan konkludera att rådet har en särskild åsikt i någon fråga.

3. Balansansvarsavtalet 2010

a. Planerade förändringar

b. Remissvar på föreslagna förändringar

Niklas Kallin presenterade status i arbetet med framtagande av nytt balansansvarsavtal. (Presentationen, 090512 – BA2010 förändringar och remissvar, bifogas.)

Sedan förra mötet har ett avtalsförslag skickats ut på remiss och ett flertal svar har mottagits. I de flesta fall har svaren varit positiva till föreslagna förändringar. Vissa frågor har dock varit föremål för varierande synpunkter. En sådan är frågan om införande av enprisavräkning för vindkraft. Svenska Kraftnät utesluter inte en eventuellt förändrad avräkning i framtiden, men föreslår att inte genomföra någon förändring till kommande avtal utan istället hantera frågan i det framtida arbetet med harmonisering av den nordiska balansavräkningen. Detta synsätt har fått stöd av vissa, medan andra menar att enprisavräkning bör införas omedelbart. Ytterligare andra vill införa en lösning motsvarande den som är aktuell i Norge med enprisavräkning för småskalig elproduktion.

En annan fråga som diskuterats är Svenska Kraftnäts förslag att förtydliga balansansvarigas ansvar gällande åtaganden att planera sig i balans. Vissa har ansett att förslaget är för strikt och menat att det ställer orimliga krav på det balansansvariga företaget. I sammanhanget diskuterades även möjligheten att de balansansvariga bara behöver planera sig i balans till dagen innan leveransdygnet (till Elspot). Detta förslag ansågs av förespråkarna utgöra ett mer effektivt system ur såväl ekonomisk som miljömässig synvinkel. Svenska Kraftnät påpekade dock att detta skulle innebära en viktig ändring av nu gällande grundläggande principer för balansansvarsmodellen som affärsverket inte bör ändra utan vidare diskussioner och harmonisering inom Norden. Vidare menade Svenska Kraftnät att förslaget kan medföra en risk för försämrad balanshållning med högre regler- och balanskraftpriser som följd.

Bifogad presentation innehåller dessutom Svenska Kraftnäts förslag till ändringar i avtalet samt en sammanställning av remissvaren.

Den 20 maj arrangerar Svenska Kraftnät den årliga Balansansvarsdagen i Stockholm.

4. Gemensam balansavräkning i Norge och Sverige

Magnus Stephansson berättade om ett projekt som Svenska Kraftnät driver tillsammans med Statnett som syftar till att underlätta och påskynda framväxandet av en gemensam balansavräkning in Norge och Sverige. (Presentationen, 090512 - COBS, bifogas.) Arbetsnamnet för projektet är COBS (Common balancing settlement).

Det här arbetet skiljer sig från de tidigare harmoniseringsprojekten genom att det angriper hela balansavräkningen från grunden för att hitta en gemensam lösning. Arbetet är således långsiktigt och går på djupet, dvs. syftar inte enbart på att hitta de lågt hängande frukterna.

Några exempel på konkreta områden som adresseras är:

- De systemansvarigas ansvar/omfång av ansvar
- Hantering av schablonavräkning
- Balansansvarsavtal – avtal eller styrverktyg?
- Kostnadsallokering – hur mycket ska de balansansvariga betala för t.ex. störningsreserver
- Effektreserv vs. RKOM
- Strukturering

Svenska Kraftnät bjöd in till öppen workshop den 17 juni i Stockholm¹. Inför denna kommer Svenska Kraftnät att redovisa projektets slutsatser så långt och aktörerna ges vid workshopen tillfälle att kommentera på dessa.

Dialog kommer vidare att föras med aktörerna via Elmarknadsrådets möten. Dessutom sker avstämning med Energimarknadsinspektionen löpande.

Ett förslag kommer att läggas fram i mitten av november i år.

5. Svenska Kraftnäts investeringsplan

Magnus Danielsson berättade om Svenska Kraftnäts investeringsplan. (Presentationen, 090512 – Svenska Kraftnäts investeringsplan, bifogas.) Utöver de investeringsprojekt som presenterades här pågår parallellt en bas av reinvesteringsåtgärder.

Svenska Kraftnät har kommit in i en period av kraftigt ökad investeringstakt, några av de bakomliggande anledningarna till detta är:

- Nordel-samarbete (som ev. övergår ENTSO-e samarbete)
- Omstruktureringar (Stockholms ström och Uppsala ström)
- Ny vindkraft
- Effekthöjning av kärnkraft
- Ökat kapacitetsbehov (exempelvis pga. export av överskott av vindkraft)
- Stamnätets behov av förnyelse

Enligt vad som kan förutspås idag kommer den stora investeringspuckeln sannolikt ca 2014-2015. De största pågående projekten inkluderar SydVästlänken, FennoSkan 2, Järpströmmen-Nea, stationsförnyelsen och Stockholms ström.

En fråga ställdes hur lång leddtiden är för hela processen. Danielsson förklarade att en ledning på 400 kV tar ca 8-10 år. Dessutom är det problematiskt med timingen. Mot bakgrund av en kommande uppdelning av Sverige i anmälningsområden kan ökad vindkraft (vilket i stor utsträckning planeras i norra Sverige) ge upphov till stora

---

¹ Workshopen har senare flyttats till den 10 september.

prisskillnader mellan norr och söder, vilket i sin tur kan leda till minskat incitament att bygga vindkraft i norr.

Det planeras att byggas en kabel mellan Sverige och Baltikum som går under namnet NordBalt (tidigare SwedLit). Kabeln kommer att koppla Norden till Baltikum som marknadsområde. Anslutningspunkten i Litauen är bestämd, men det är ännu inte klart var i Sverige kabeln bör anslutas. Detta beror bland annat på om den i första hand kommer att användas för import eller export, då detta ger en indikation på vilken sida om snitt 4 som är lämpligast.

Danielsson berättade vidare att Sverige tillhör den regionala gruppen "Baltic Sea" i ENTSO-e's kommitté för nätplanering.

6. Svenska anmälningsområden

Kallin berättade om projektet att dela upp Sverige i anmälningsområden. (Presentation, 095012 – Svenska anmälningsområden, bifogas.)

Sedan Elmarknadsrådets förra möte (den 4 mars) har Svenska Kraftnät redovisat en lägesrapport till regeringen (Näringsdepartementet). Rapporten beskriver hur affärsverket har tagit sig an uppgiften och förklarar vilka aspekter som är viktiga att ta hänsyn till. (Lägesrapporten kan hämtas på Svenska Kraftnäts hemsida, www.svk.se.)

Den 20 april presenterade Fingrid en statusrapport inom ramen för sitt uppdrag att undersöka eventuellt förändrad flaskhalshantering i Finland. Bland annat lyfter Fingrid fram ett uppdelningsalternativ som innebär att gemensamma nordiska anmälningsområden implementeras. Förslaget innebär att norra Sverige och norra Finland, mellersta Sverige och södra Finland, samt södra Sverige och Själland bildar områden som således inte definieras av landsgränserna. En sådan uppdelning medför en del fördelar som kan vara relevanta att beakta. Vårt att notera är speciellt att förslaget i sin helhet betyder att antalet områden i Norden förblir oförändrat. Samtidigt är det viktigt att förslaget, för att alls kunna vara aktuellt, faktiskt kan väntas vara bättre än de rent svenska alternativ som utreds inom ramen för projektet.

Flera av rådets medlemmar uttryckte åsikten att uppdelningen av Sverige bör ske i så få anmälningsområden som möjligt för att minimera de negativa konsekvenser som en uppdelning väntas medföra. Mot den bakgrunden ansåg man att uppdelningen i nordiska områden (enligt Fingrids förslag) kan vara intressant att undersöka närmare, även om förslaget naturligtvis bara kan vara intressant om det visar sig bättre än de rent svenska alternativen. Svenska Kraftnät menar i sammanhanget att det är viktigt att den lösning som implementeras löser de problem som är kopplade till dagens hantering, dvs. bland annat gör det möjligt för affärsverket att tilldela marknaden mer handelskapacitet på utlandsförbindelserna, och som är flexibelt inför ett förändrat elsystem.

Energimarknadsinspektionen har i efterhand gjort följande uttalande i relation till diskussionen vid mötet:

"Ei anser att lägesrapporten i huvudsak ger en bra beskrivning och översikt av frågan.

Ei har dock genom deltagande i en samrådsgrupp framfört en del synpunkter för det fortsatta arbetet och lämnar samma kommentarer till Elmarknadsrådet.

Ei påtalar att SvK i det fortsatta arbetet bör ta fram kriterier för vad en tänkt indelning i anmälningsområden skall stödja. Syftet skall vara att underlätta förståelsen för hur olika förslag till indelning i anmälningsområden kan värderas. Exempel på sådana kriterier kan t ex vara hur väl en fortsatt integration med övriga

Norden och Europa stöds och påverkan på konkurrenssituationen inom produktion och slutkundsmarknad.

Slutligen anser Ei att det är önskvärt med en större samordning med de övriga nordiska länderna då Sverige är en del av en nordisk elmarknad.”

Frågan om uppdelning av Sverige i anmälningssområden kommer att tas upp igen vid Elmarknadsrådets möte i september. Svenska Kraftnät planerar vidare att presentera ett slutligt lösningsförslag till hösten, preliminärt i slutet av oktober.

7. Information från Nord Pool

Urban Hammarstedt berättade om nyheter från Nord Pool Spots affärsområde. (Presentationen, 095012 – Nord Pool Spot, bifogas.)

Nord Pool Spots VD Erik Saether har sagt upp sig. Ingen ställföreträdare eller ny VD har utsetts.

Nord Pool Spot arbetar för närvarande tillsammans med Nasdaq för att etablera marknad i Storbritannien.

Problemet med EMCC är identifierat och man jobbar på en lösning.

En fråga om införande av ramping i Elbas undersöks efter önskemål från Nordel. Införandet kommer att kräva en del ändringar i IT-systemen.

En utredning har visat att antalet rampingtimmar halveras (under den testperiod som gjorts) om rampinggränsen ökas från 600 till 800 MW.

Ett samarbete med Svenska Kraftnät arbetar för att informationen på Nord Pool Spots hemsida ska bli mer detaljerad. Detta förväntas vara klart innan året är slut.

8. Övriga frågor

Ny stamnätstariff

Beslut om ny stamnätstariff för 2010 och framåt kommer att tas vid styrelsemötet den 28 maj. Förslaget är i stort detsamma som diskuterades vid Elmarknadsrådets förra möte.

Effektavgiften

- Systemet med årliga abonnemang för inmatning respektive uttag kvarstår.
- Det nuvarande systemet med tillfälliga abonnemang kvarstår.
- Latitudberoendet vid prissättningen bibehålls.
- Villkoren för abonnemangsändring under löpande kalenderår förtydligas.

Energiavgiften

- En skalfaktor med värdet 0,8 införs på debiteringen och krediteringen för marginalförluster. Syftet är att avgiften bättre ska spegla stamnätspunktens andel av de verkliga förlusterna.
- Marginalförlustkoefficienterna uppdateras.
- Prissättningen ges samma tidsdifferentiering som aktuell elenergiförlust-upphandling.

Investeringsbidraget

- Investeringsbidrag för nyanslutning eller nätförstärkning vid effekthöjning utgår ur tariffstrukturen. I stället träffas överenskommelser om kostnadstäckning inom ramen för de gemensamma projekten för nyanslutningarna.

Nordels framtid och ENTSO

Stephansson berättade om Svenska Kraftnäts representation i ENTSO-e's marknadskommitté. I själva kommittén är Stephansson själv medlem, dessutom finns fem arbetsgrupper, så kallade "working groups". Medlemmar i dessa från Svenska Kraftnät är:

- Market Integration – Niklas Kallin
- Market Information – Tania Pinzón (*ordförande*)
- Economic Framework – Roger Kearsley (*corresponding member*)
- Ancillary services – Fredrik Wik (*corresponding member*)
- Renewables – *Ingen*

Utöver de funktionella arbetsgrupperna (ovan) kommer sannolikt två regionala grupper att bildas inom ENTSO-e där Svenska Kraftnät kommer att vara involverade:

- Baltic Sea, inkluderande de nordiska och de baltiska länderna, samt Polen. Gruppen kommer i första hand att syfta till att utbilda de östliga länderna.
- Nordic/CWE, inkluderande de nordiska länderna samt Tyskland, Frankrike, Belgien, Nederländerna och Luxemburg. Här kommer sannolikt aktivt arbete att bedrivas mot marknadskoppling mellan regionerna.

I och med juni månads utgång kommer Nordel att läggas ner. Detta ger ENTSO-e maximalt utrymme att axla sin roll.

Klagomål på Svenska Kraftnät till DG COMP

Dansk Energis klagan till Kommissionen gjordes i juli 2006. Denna följdes upp med stöd bland annat av den norska föreningen EBL i oktober. I december samma år publicerades en rapport av Copenhagen Economics (beställd av Energinet.dk) som menade att Svenska Kraftnät genom sin hantering har kostat danska kunder minst ca 725 miljoner danska kronor.

En preliminär undersökning inleddes av Kommissionen hösten 2006. Nästa fas inleddes i april 2008 och innebar omfattande insamling av uppgifter och data från Svenska Kraftnät. Nyligen, i april i år, meddelade Kommissionen slutligen att frågan blivit ett formellt ärende. Det är ännu oklart vad processen kommer att leda till.

Förlustupphandlingen

SvK har gjort upphandling fram till år 2011. En ny upphandling kommer att ske för år 2012 och framåt. Hur detta ska fungera kommer att klargöras innan året är slut.

9. Kommande möten

Datum för nästa möte sattes vid förra sammankomsten till den 21-22 september. Eftersom mötet kan komma att bli svårt att genomföra vid den tiden föreslogs den 2-3 september som alternativt datum. Svenska Kraftnät återkommer inom kort med slutgiltig tidpunkt². Mötet kommer att äga rum i Åre och inkluderar ett besök vid bygget av ledningen mellan Nea och Järpströmmen.

Bilagor

- Punkt 2: *Minnesanteckningar 090304*
- Punkt 3: *090512 – BA2010 förändringar och remissvar*
- Punkt 4: *090512 – COBS*
- Punkt 5: *090512 – Svenska Kraftnäts investeringsplan*
- Punkt 6: *095012 – Svenska anmälningsområden*
- Punkt 7: *095012 – Nord Pool Spot*

---

² Datum för mötet har senare satts till den 2-3 september.

Justeras

Vid protokollet

Magnus Stephansson

Niklas Kallin